

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJŲ DĖL KLAUSIMŲ, SVARSTOMŲ
2018 M. GRUODŽIO 19 D. EUROPOS SĄJUNGOS TRANSPORTO,
TELEKOMUNIKACIJŲ IR ENERGETIKOS TARYBOJE, SANTRAUKA**

Š. m. gruodžio 19 d. Briuselyje (Belgijos Karalystė) vyks Europos Sąjungos Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryba (energetikos klausimai). Tarybos metu ES Tarybai pirmininkaujanti Austrija pateiks informaciją apie Švarios energijos paketą ir Europos tinklų infrastruktūros priemonės reglamentą (CEF). Ministrai apsikeis nuomonėmis dėl ilgojo laikotarpio šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimo strategijos, atsižvelgiant į Paryžiaus susitarimo tikslus. Kitų klausimų dalyje bus pateikta informacija dėl Dujų direktyvos pasiūlymo bei dėl „Vandenilio iniciatyvos“; Europos Komisija (EK) pristatys naujausius įvykius ES išorės energetikos srityje bei pateiks informaciją dėl Europos lyderystės atsinaujinančios energetikos srityje, ypatingą dėmesį skiriant vandenyno energijai. Rumunija pristatys pirmininkavimo ES Tarybai programą 2019 m. I pusmečiui.

**Transporto, telekomunikacijų ir energetikos tarybos darbotvarkė
2018m. gruodžio 19 d.**

1. Darbotvarkės priėmimas
2. „A“ klausimų sąrašo tvirtinimas (galimas)
 - a) Su teisėkūros procedūra nesusijusi veikla
 - b) Teisėkūros procedūra priimamų aktų sąrašas (Vieši svarstymai pagal ES Sutarties 16(8) str.)

**Teisėkūros procedūra priimamų aktų svarstymas
(Vieši svarstymai pagal ES Sutarties 16(8) str.)**

3. Švarios energijos paketas (pirmasis skaitymas)
 - (a) Valdymo sistemos reglamentas
 - (b) Direktyva dėl energijos vartojimo efektyvumo
 - (c) Direktyva dėl atsinaujinančios energijos (nauja redakcija)
Pirmininkaujančios žodinis pristatymas
 - (d) Elektros reglamentas (nauja redakcija)
 - (e) Elektros direktyva (nauja redakcija)
 - (f) Reglamento dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje
 - (g) ACER reglamentas (nauja redakcija)
Pirmininkaujančios žodinis pristatymas dėl esamos padėties

Klausimo esmė ir Lietuvos pozicija:

3. Švarios energijos paketas (pirmasis skaitymas)
Pirmininkaujančios žodinis pristatymas
 - (a) Valdymo sistemos reglamentas

Klausimo esmė:

Valdymo reglamentas yra svarbi Švarios energijos paketo dalis. Siekiama integruoti ir supaprastinti galiojančius ir vienas kitą dubliuojančius planavimo, ataskaitų teikimo ir stebėsenos reikalavimus pagal ES energetikos ir klimato srities teisės aktus. ES valstybės narės (VN) parengs nacionalinius energetikos ir klimato srities planus, kuriuose išdėstys, kaip jos ketina prisidėti prie Energetikos sąjungos tikslų. Taip siekiama užtikrinti, kad būtų pasiekti ES 2030 m. tikslai energetikos ir klimato srityje. Jame apibrėžiama, kaip valstybės narės (VN) bendradarbiaus tarpusavyje ir su EK. Be to,

jame nustatyti kontrolės mechanizmai, kurie padės užtikrinti, kad šie tikslai būtų pasiekti, o įvairūs siūlomi veiksmai būtų vykdomi laikantis nuoseklaus ir koordinuoto požiūrio. Struktūrinis ir kartotinis VN ir EK tarpusavio procesas, taip pat regioninių konsultacijų sistema ir EK rekomendacijos dėl nacionalinių energetikos ir klimato srities planų padės užtikrinti, kad būtų toliau dedamos pastangos siekiant ES tikslų, ir užtikrins geresnę nacionalinių pastangų šiose srityse sinergiją. Tuo pačiu metu reglamentu individualioms šalims suteikiama pakankamai lankstumo prisitaikyti prie savo nacionalinių sąlygų ir poreikių. Į nacionalinius energetikos ir klimato srities planus bus įtraukti nacionaliniai tikslai, įnašai, politika ir priemonės, skirti kiekvienam iš penkių energetikos sąjungos aspektų: priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, energijos vartojimo efektyvumo, energetinio saugumo, energijos vidaus rinkos, taip pat mokslinių tyrimų, inovacijų ir konkurencingumo.

Kiti itin svarbūs valdymo reglamento elementai yra šie:

- Nacionalinių energetikos ir klimato srities planų tvarkaraštis: VN savo planų projektus turės EK pateikti ne vėliau kaip 2018 m. gruodžio 31 d. (*Lietuvoje integruoto nacionalinio energetikos ir klimato plano rengimas vyksta pagal numatytą tvarkaraštį, planuojama preliminarį plano projekto pateikimo EK data – 2018 m. gruodžio 17 d.*), EK paskelbs rekomendacijas ne vėliau kaip 2019 m. birželio 30 d. Galutinių nacionalinių energetikos ir klimato srities planų pateikimo terminas – 2019 m. gruodžio 31 d.
- Pažangos ataskaitos: pirmoji kas dvejus metus teikiama nacionalinių energetikos ir klimato srities planų įgyvendinimo pažangos ataskaita turi būti pateikta iki 2021 m. kovo 15 d.
- Atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir energijos vartojimo efektyvumo trajektorijos: kad ES iki 2030 m. pasiektų bendrą tikslą – kad 32 % energijos būtų atsinaujinančiųjų išteklių energija, ji iki 2022 m. turi pasiekti 18 %, iki 2025 m. – 43 %, o iki 2027 m. – 65 % šio tikslo. Taip pat susitarta nustatyti trejus energijos vartojimo efektyvumo ataskaitinius metus (2022, 2025 ir 2027 m.).
- Rezultatų skirtumų šalinimo mechanizmas atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityje: jei esama skirtumo ES lygmeniu, tos VN, kurių rezultatai yra prastesni už jų atskaitos taškus, turės pašalinti skirtumą taikydamos įgyvendinimo priemones nacionaliniu lygmeniu. Taip pat nustatomas įpareigojimas pašalinti visus skirtumus atsižvelgiant į 2020 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos bazinę dalį; tai turėtų būti padaryta per vienerius metus. Energijos vartojimo efektyvumo srityje daugiausia dėmesio bus skiriama ES lygmens priemonėms.
- ES bei VN ilgalaikės strategijos: akcentuojamas ES ir VN ilgalaikių strategijų palyginamumas, taip pat pagerinta sąsaja tarp jų ilgalaikių strategijų nacionaliniu ir ES lygmenimis.

Status quo:

EK pasiūlymą dėl Valdymo reglamento pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. kaip Švarios energijos dokumentų rinkinio dalį.

ES Taryba savo poziciją dėl pasiūlymo priėmė 2017 m. gruodžio 18 d. Lietuva pritarė ES Taryboje patvirtintam bendrajam požiūriui.

ES Tarybai pirmininkaujanti Bulgarija 2018 m. vasario 21 d. pradėjo trišalio dialogo derybas su Europos Parlamentu (EP). Preliminarus abiejų teisėkūros institucijų susitarimas pasiektas š. m. birželio 19–20 d. Š. m. birželio 29 d. preliminarų sutarimą patvirtinus COREPER I, jis perduotas EP patvirtinti.

Š. m. liepos 10 d. preliminariam sutarimui dėl reglamento pritarė EP Pramonės, tyrimų, telekomunikacijų ir energetikos komitetas (ITRE) ir Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetas (ENVI). Š. m. lapkričio 13 d. sutarimui dėl reglamento pritarta EP plenarinės sesijos metu.

Šiuo metu dokumentas perduotas Tarybai galutinai priimti. Reglamentas įsigalios po 20 dienų nuo jo paskelbimo ES oficialiajame leidinyje.

Lietuvos pozicija:

Lietuva suvokia Valdymo reglamento, kuris užtikrins Energetikos sąjungos tikslų įgyvendinimą iki 2030 m. visose penkiose dimensijose, svarbą. Dauguma Valdymo reglamento nuostatų per ilgą svarstymo laikotarpį yra patobulintos, atsižvelgiant į daugumos VN pozicijas ir tinkamos bendro požiūrio patvirtinimui.

Lietuva palaikė Valdymo reglamento projekte įtvirtintus ES lygio atsinaujinančių energijos išteklių tikslus 2023 ir 2025 m. Siekiant įgyvendinti ambicingus ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų sumažinimo tikslus, šių tarpinių tikslų tolesnis mažinimas būtų nepriimtinas.

Lietuva teigiamai įvertino, kad Valdymo reglamentą buvo papildytas nuostatomis, įtraukiant visų 5 dimensijų tikslus, kuriuos VN turės įgyvendinti (ypač energetinio saugumo ir vidaus rinkos srityse). Visos dimensijos yra lygiaverčiai svarbios Energetinės sąjungos sukūrimui, todėl ir detalūs tikslai turi būti nustatomi visoms joms, o ne daliai jų.

Lietuva pritarė, kad Valdymo reglamente būtų įtvirtintas tarpinių tikslų peržiūros 2025 ir 2027 m. mechanizmas. Tai padės EK stebėti užsibrėžtų tikslų įgyvendinimą ir, jei bus nukrypstama nuo jų, užtikrinti, kad atsakingos valstybės narės imtųsi papildomų priemonių.

(b) Direktyva dėl energijos vartojimo efektyvumo

Klausimo esmė:

2016 m. lapkričio 30 d. EK pristatytu pasiūlymu siekiama nustatyti privalomą 2030 m. ES lygmens 30 % energijos vartojimo efektyvumo tikslą. Tokia ilgalaikė perspektyva padės VN ir investuotojams planuoti savo politiką bei investicijas ir savo strategijas pritaikyti prie energijos vartojimo efektyvumo aspekto. Šis tikslas, kurio bus siekiama atitinkama ES, nacionaline ir regionine politika, Europai bus visokeriopa naudingas. Jį įgyvendinus, energijos bus suvartojama 17 % mažiau nei 2005 m. Dėl jo augs ekonomika ir apie 0,4 % (70 mlrd. eurų) padidės BVP. Didesnis energijos vartojimo efektyvumas padės Europos įmonėms būti konkurencingesnėms, nes jos galės sumažinti savo kaštus (tikimasi, kad vidutinės elektros energijos kainos namų ūkiams ir pramonei sumažės 161–157 eurų už megavatvalandę). Be to, jis padidins vietos verslo galimybes ir paskatins darbo vietų kūrimą – apskaičiuota, kad iki 2030 m. visuose sektoriuose (ypač statybų) bus sukurta 400 000 papildomų darbo vietų, be kita ko, didėjant kvalifikuoto rankų darbo paklausai. Pastatų sektorius – didžiausias pavienis energijos vartotojas Europoje, suvartojantis 40 % galutinės energijos, taigi 30 % energijos vartojimo efektyvumo tikslas šiame sektoriuje gali padaryti didelį poveikį. Galiausiai 4,5–8,3 mlrd. eurų turėtų sumažėti sąnaudos taršos kontrolei ir sveikatos priežiūrai ir labai pagerėtų energijos tiekimo saugumas – 2030 m. dujų importas sumažėtų 12 %.

Numatyta, kad VN turi užtikrinti, jog energijos tiekėjai ir skirstytojai kasmet sutaupytų po 1,5 % energijos. Tai svarbus ES energijos vartojimo efektyvumo sistemos elementas, kuris turėtų būti įgyvendinamas taikant specialias įpareigojimų sistemas ir alternatyvias priemones. Pastebėta, kad šis elementas teigiamai veikia ir kitus aspektus – skatina galutinės energijos taupymą, pritraukia privačių investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir padeda rasti naujiems rinkos dalyviams. Jis sukuria politinį postūmį siekti didesnio energijos vartojimo efektyvumo, didina pastatų renovacijos mastus ir skatina naudoti efektyviai energiją vartojančius prietaisus bei metodus. Tai esminis politikos elementas, padėsiantis po 2020 m. pritraukti privačias investicijas ir užtikrinti verslo galimybes ES įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

Pasiūlymu numatytas didesnis nei 2020 m. energijos taupymo įpareigojimas, tačiau paliekama metinė 1,5 % augimo vertė, taip pat galimybė taikyti energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas ir alternatyvias priemones. Paliekama visa VN turima laisvė rinktis taupymo įpareigojimo įgyvendinimo priemones atsižvelgiant į savo politinę aplinką ir rinkos sąlygas. Siekiant ES energetikos ir klimato srities tikslų ši nuostata yra labai svarbi, nes jos galiojimą pratęsus po 2020 m. susidarys apie pusė energijos kiekio, kuris turi būti papildomai sutaupyta, kad 2030 m. būtų pasiektas 30 % energijos vartojimo efektyvumo tikslas.

Siekdama suteikti dar daugiau galių labai svarbiems energetikos rinkos dalyviams – vartotojams – EK siūlo juos geriau informuoti apie jų suvartojamą šilumą ir vėsumą ir sustiprinti vartotojų, ypač gyvenančių daugiabučiuose pastatuose, teises, susijusias su suvartojimo matavimu ir sąskaitų išrašymu. Siekiant, kad informaciją būtų galima gauti dažniau, nustatomas įpareigojimas, kad šilumos skaitiklių duomenis būtų galima nuskaityti nuotoliniu būdu.

Skiriama dėmesio socialiniam energijos vartojimo efektyvumo aspektui – nustatytas reikalavimas, kad formuojant energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas ir alternatyvias priemones būtų atsižvelgta į energijos nepritekliaus problemą. Mažesnės sąskaitos už energiją taip pat labai padės patiems pažeidžiamiausiems vartotojams.

Status quo:

Pasiūlymą dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos atnaujinimo EK pateikė 2016 m. lapkričio 30 d.

2017 m. birželio 26 d. ES Taryba pasiekė bendrą požiūrį. Bendrajame požiūryje remiamas neprivalomas ES lygio tikslas 30 proc., kuris turi būti pasiektas įgyvendinus orientacinius nacionalinius tikslus; taip pat sutinkama su bendrais EK pasiūlyme numatytais energijos taupymo įsipareigojimais, kad VN kasmet nuo 2021 m. iki 2030 m. įpareigojimų sistema ar alternatyviomis efektyvumo priemonėmis užtikrintų 1.5 proc. metinius energijos sutaupymus nuo galutiniams vartotojams parduodamo kiekio. Lietuva pritarė ES Taryboje patvirtintam bendrajam požiūriui.

2018 m. sausio mėn. EP priėmė poziciją, pagal kurią siūloma nustatyti privalomą ES lygio 35 proc. tikslą, taip pat VN siūloma nusistatyti teisiškai privalomus nacionalinius energijos efektyvumo tikslus.

Ketvirtas ir paskutinis dialogas vyko š.m. birželio 19 d., kurio metu pasiektas neformalus politinis sutarimas. Sutarta dėl 32.5 proc. neprivalomo ES tikslo (su išlyga dėl peržiūros 2023 m.) ir 0.8 proc. metinių energijos sutaupymų įpareigojimas pagal privalomą sub-tikslą (vad. 7 str.) nuo galutiniams vartotojams parduodamo kiekio.

Š.m. lapkričio 13 d. sutarimui pritarta EP plenarinės sesijos metu.

Šiuo metu dokumentas perduotas Tarybai galutinai priimti. Reglamentas įsigalios po 20 dienų nuo jo paskelbimo ES oficialiajame leidinyje. Įsigaliojus reglamentui naujus direktyvos elementus į nacionalinę teisę privalės perkelti per 18 mėn.

Jungtinei Karalystei išstojant iš ES, energijos suvartojimo ES 2030 m. duomenys turi būti patikslinti (techninis direktyvos pakeitimas), atsižvelgiant į tai, kad ES sudarys 27 valstybės narės. Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje ES 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo pagrindinis tikslas yra bent 32.5 proc. sumažinti suvartojamą energiją išreikštą absoliutinėmis vertėmis, kurios neviršija 1 273 Mtoe pirminės ir 956 Mtoe galutinės energijos suvartojimo (28 valstybių narių). Atitinkamai, įvertinus Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES, 27 ES VN (išskyrus Jungtinę Karalystę), prognozės absoliutinėmis energijos vartojimo vertėmis atitinkamai būtų 1 128 Mtoe pirminės energijos suvartojimo ir 846 Mtoe galutinės energijos suvartojimo.

Lietuvos pozicija:

Lietuva teigiamai vertina Direktyvos dėl energijos efektyvumo atnaujinimą ir jame nustatytus ambicingus ES lygio tikslus iki 2030 m. Energijos efektyvumui skiriamas didelis dėmesys 2018 m. birželio mėn. patvirtintoje Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje.

Lietuva pritaria didesniai, tačiau neprivalomam energijos vartojimo efektyvumo tikslo nustatymui ES lygiu.

Derybose dėl Direktyvos peržiūros, Lietuva nepritarė pasiūlymams įtraukti transporto sektoriaus suvartojimą į direktyvos 7 str. tikslo skaičiavimą. Taip pat siekė daugiau lankstumo po 2020 m., įgyvendinant kasmetinio sutaupymo įsipareigojimus ypač įtraukiant sutaupymus gautus atnaujinus pastatus. Į Lietuvos poziciją iš dalies atsižvelgta. Transporto sektoriaus energijos suvartojimas įtrauktas į Direktyvos 7 str. tikslus, tačiau kasmetinis VN įsipareigojimų vykdymo lankstumas

išlaikytas leidžiant VN vėliau pradėti vykdyti efektyvumo priemones bei skaičiuoti sutaupymus, atitinkamai reikalaujant proporcingai didesnių sutaupymų antrojo įsipareigojimo laikotarpio viduryje / pabaigoje.

(c) Direktyva dėl atsinaujinančios energijos (nauja redakcija)

Klausimo esmė:

Pasiūlymą dėl Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) direktyvos atnaujinimo pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. Jo pagrindinis tikslas yra užtikrinti AEI tikslo ES lygiu (27 proc.) įgyvendinimą iki 2030 m. Šis tikslas buvo patvirtintas Europos Vadovų Taryboje 2014 m. Taip pat yra siekiama, kad ES taptų pasauline lydere AEI srityje. ES VN suteikiama teisė pačioms pasirinkti siektiną tikslą ir priemones derinant juos su EK bei ES VN. Pasiūlyme pabrėžiama, kad AEI paramos schema neturi iškraipyti rinkos, todėl būtina skatinti AEI gamintojus reaguoti į rinkos signalus, o siekiant užtikrinti paramos schemos efektyvumą, ji turėtų būti vertinama ne rečiau kaip kas ketverius metus. Taip pat nurodoma, kad parama, 10 proc. – 15 proc., atitinkamais metais, būtų atvira kitose VN įrenginiams naujiems įrenginiams. Naujoji direktyva nubrėžia ribas ir gaires vartotojų, elektrą gaminančių savo reikmėms (gaminančių vartotojų), į tinklą patiektai elektros energijai bei skatina vietos bendruomenių dalyvavimą AEI projektuose. Daug dėmesio skiriama energijos iš AEI gamybai šilumos ir vėsumos sektoriuose numatant tiekėjams įpareigojimą nuo 2021 m. sausio 1 d. kiekvienais metais didinti AEI dalį 1 procentiniu punktu šilumos ir vėsumos energijos pardavimų apimtyje. Kelių ir geležinkelių transporto galutiniame energijos suvartojime nurodoma iki 3,8 proc. (2030 m.) mažinti I kartos biodegalų dalį bei iki 6,8 proc. (2030 m.) didinti II kartos biodegalų dalį.

Status quo:

2017 m. gruodžio 18 d. pasiektas bendrasis požiūris ES Taryboje. Lietuva pritarė ES Tarybos bendrajam požiūriui. Tarybos bendrame požiūryje VN nesiūloma nustatyti teisiškai privalomų nacionalinių AEI tikslų. Tačiau VN nuo 2021 m. neturi nukristi žemiau 2020 m. teisiškai privalomo nacionalinio AEI tikslo. Kaip VN prisideda prie ES lygio tikslo siekimo EK vertins analizuodama jų integruotus nacionalinius energetikos ir klimato planus.

EP pateikė savo poziciją š.m. sausio mėn. ir vasario mėn. prasidėjo trišalio dialogo derybos.

Politinis sutarimas pasiektas š.m. birželio 14 d. Pasiektas sutarimas:

- Nustato privalomą AEI tikslą ES 2030 m. 32%, įskaitant peržiūros išlygą iki 2023 m.
- Gerina atsinaujinančiųjų energijos išteklių paramos schemų dizainą ir stabilumą.
- Suteikia realų supaprastinimą ir administracinių procedūrų mažinimą.
- Nustato aiškia ir stabilia savarankiško vartojimo reguliavimo sistemą.
- Padidina transporto, šildymo ir aušinimo sektorių ambicijų lygį.
- Pagerina bioenergetikos naudojimo tvarumą.

Š.m. lapkričio 13 d. sutarimui dėl direktyvos pritarta EP plenarinės sesijos metu.

Šiuo metu dokumentas perduotas Tarybai galutinai priimti. Reglamentas įsigalios po 20 dienų nuo jo paskelbimo ES oficialiajame leidinyje. Įsigaliojus reglamentui naujus direktyvos elementus į nacionalinę teisę privalės perkelti per 18 mėn.

Lietuvos pozicija:

Lietuva palaiko AEI tikslo didinimui ES lygiu. Nacionaliniu lygiu Lietuva yra užsibrėžusi ambicingus AEI tikslus, kurie įtvirtinti 2018 m. birželio mėn. patvirtintoje Nacionalinės energetikos nepriklausomybės strategijoje.

Lietuva pritarė pasiektam Tarybos bendram požiūriui. Po ilgų diskusijų buvo pasiektas tinkamas balansas tarp užsibrėžtų tikslų ir siūlomų VN priemonių jiems įgyvendinti.

Tačiau laikomės pozicijos, kad didinant atsinaujinančių dalį svarbu įvertinti pokyčių kainą ir galimybes. Tai ypatingai svarbu transporto sektoriuje, kur šiai dienai turime garantuotus I kartos biodegalų gamybos pajėgumus, todėl reikėtų pirmiausia užtikrinti šių biodegalų tvarumą ir maksimalų panaudojimą.

Diskusijose dėl mokesčių taikymo nedidelės galios gaminantiems vartotojams ir įtakos elektros sistemai įvertinimo, Lietuva palaikė siūlymą nenustatyti mokesčių gaminančių vartotojų pagamintai elektros energijai, kuri lieka gaminančio vartotojo patalpose (nėra patiekama į tinklus). Bendresniu požiūriu, palaikėm proporcingą mokesčių nustatymą, kurie atitiktų sąnaudas, patiriamas dėl gaminančių vartotojų ir palaikė nuostatą, kad turi būti vertinama, ar gaminančių vartotojų plėtra nedaro įtakos elektros tinklų sistemai.

Lietuva taip pat pritarė siūlomoms pakeitimams dėl atsinaujinančių energijos išteklių plėtros šildymo ir vėsinimo sektoriuje, tačiau pažymėjo, kad esant galimybei kiekvienai VN nusistatyti skirtingus tvarumo kriterijus, gali atsirasti rinkos iškraipymo rizika.

Lietuva atkreipė dėmesį į Baltijos šalių sinchronizacijos projektus, kai sumažės Lietuvos sujungiamumas ir siūlė atsižvelgti į tai vertinant pagal EK pasiūlytą formulę, pagal kurią EK vertins VN indėlius į bendrą AEI tikslą.

(d) Elektros reglamentas (nauja redakcija)

Klausimo esmė:

EK pasiūlymą dėl elektros reglamento pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. Pasiūlyme pabrėžiama neiškraipytų rinkos signalų, suteikiančių didesnę lankstumą, dekarbonizavimą ir inovacijas, svarba. Reglamente didelis dėmesys skiriamas vidaus elektros rinkos funkcionavimo klausimui, siekiant užtikrinti vidaus elektros rinkos veikimą. Sukurtas atskiras reglamento skyrius, skirtas nustatyti pagrindines bendrąsias elektros rinkos taisykles. Taip pat yra nustatomi pagrindiniai elektros prekybos, skirtingais prekybos terminais (balansavimo, dienos eigos, dienos-prieš ir ateities sandorių rinkos), teisiniai principai, įskaitant principus kainų formavimui. Numatoma sistema dėl labiau su rinka suderinamų taisyklių - pirmenybinio patiekimo į tinklą (angl. *dispatch*) ir generacijos apribojimo bei paklausos valdymo. Reglamente aprašomas procesas, skirtas koordinuotai apibrėžti kainų zonas. Siekiant spręsti išlikusias problemas dėl reikšmingų nacionalinių tarpvalstybinių elektros energijos srautų ribojimų, paaiškintos sąlygos tokių išskirtinių apribojimų, ypač taisyklėmis, kurios užtikrins, jog elektros importas ir eksportas nebus ribojami nacionalinių subjektų dėl ekonominių priežasčių. Reglamente taip pat įtvirtinami jau esamų principų pakeitimai dėl perdavimo ir skirstymo tinklo tarifų ir nustatoma procedūra skatinanti laipsnišką suartėjimą tarp perdavimo ir skirstymo tarifų metodikų. Be to teisės akto pasiūlyme pakeičiamos taisyklės dėl perkrovos valdymo pajamų naudojimo. Svarbu pažymėti, kad reglamente yra nustatomi nauji bendrieji principai, koordinuotai sprendžiant valstybių narių susirūpinimą dėl išteklių pakankamumo (angl. *resource adequacy*). Nustatomi principai ir procedūra Europos išteklių pakankamumo vertinimui (angl. *European resource adequacy assessment*) atlikti bei, prireikus, nustatomi patikimumo taikymo VN standartai. Be to, Reglamente paaiškinama kaip ir esant kokioms sąlygoms galėtų būti su rinka suderinamu būdu nustatomi pajėgumų mechanizmai. Taip pat, apibrėžiami su rinka suderinami pajėgumų mechanizmų kūrimo principai, įskaitant taisykles dėl pajėgumų esančių kitose valstybėse narėse dalyvavimo ir sujungiamumo naudojimo. Reglamente apibrėžiama Regioninių veiklos centrų (angl. *Regional Operational Centres, ROC*) misija ir numatomi kriterijai bei procedūros, apibrėžiant sistemos veikimo regionus taikomus ROC bei koordinavimo funkcijas, kurias šie centrai atliks. Reglamente taip pat siūloma sukurti naują subjektą – Europinis subjektas skirstomųjų tinklų operatoriams (angl. *EU DSO entity*); apibrėžiama procedūra šio subjekto sukūrimui ir užduotys. Po VN diskusijų, ROC buvo pakeistas į RSC (angl. *Regional security centres*) ir modifikuotos šio subjekto užduotys. Be to, reglamente pabrėžiama svarba ir nustatomos konkrečios taisyklės dėl bendradarbiavimo tarp skirstymo ir perdavimo sistemos operatorių planavimo ir jų tinklų veikimo srityje. Reglamente taip pat peržiūrimos elektros tinklo kodeksų ir gairių nuostatos, praplečiant jų galimą turinį ir supaprastinant bei racionalizuojant procedūras, rengiant elektros tinklo kodeksus.

Status quo:

Bendrasis požiūris ES Taryboje pasiektas 2017 m. gruodžio 18 d. Lietuva pritarė bendrajam požiūriui. 2018 m. kovo 1 d. EP pateikė savo nuomonės. Pirmosios trišalio dialogo derybos įvyko birželio 27 d. Iki šiol yra įvykę penki dialogai.

Lietuvos pozicija:

Lietuva iš esmės pritarė ES Taryboje patvirtintam bendrajam požiūriui. Palankiai vertinimo pasiūlymus dėl harmonizuotų taisyklių dėl pajėgumų mechanizmų (angl. „*capacity mechanism*“) diegimo. Lietuva buvo linkusi sutikti, jog galios mechanizmai negali pakeisti tikros rinkos ir reguliacinės reformos, tačiau turėtų būti pripažinta, kad galios mechanizmai tam tikrais atvejais gali būti reikalingi rinkai. Galios mechanizmai turėtų būti pereinamoji priemonė (su periodine peržiūra) iki kol elektros rinka pati galėtų suvaldyti kylančias grėsmes. Pažymėtina, kad Lietuvai tai itin svarbu, nes šiuo metu pradėta kurti galios mechanizmų koncepcija, skirta ilgojo laikotarpio Lietuvos elektros energetikos sistemos iššūkiams spręsti.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvai yra labai reikšmingi aspektai dėl trečiųjų šalių. Lietuva siūlė atsisakyti nuorodos į trečiąsias šalis, kur nurodoma, jog turėsime bendradarbiauti su trečiomis šalimis dėl bendros regiono prekybos plėtos.

(e) Elektros direktyva (nauja redakcija)

Klausimo esmė:

EK pasiūlymą dėl elektros direktyvos pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. Pasiūlyme apibrėžta teisės akto apimtis ir objektas, akcentuojant dėmesį į vartotojus ir vidaus rinkos svarbą bei rinkos pagrindinius principus. Direktyva nustato bendruosius principus, kuriuos turi užtikrinti valstybės narės, kad ES elektros rinka būtų konkurencinga, orientuota į vartotojus, lanksti ir nediskriminuojanti. Pabrėžiama, kad nacionalinės priemonės neturėtų nepagrįstai trukdyti tarpvalstybinių srautų, vartotojų dalyvavimo ar investicijų. Direktyva toliau įtvirtina principą, kad tiekimo kainos turi būti pagrįstos rinkos principais, su galimais tinkamai pagrįstais išimtiniais atvejais. Direktyvoje taip pat paaiškinami tam tikri principai susiję su ES elektros rinkų funkcionavimu, kaip pvz., teisė pasirinkti tiekėją. Pasiūlyme sustiprinamos esamos vartotojų teisės ir nustatomos naujos teisės, pastatant vartotojus energijos rinkos centre, užtikrinant, jog vartotojai yra įgalinti ir geriau apsaugoti. Taip pat, teisėkūros pasiūlyme nustatomos taisyklės dėl aiškesnės atsiskaitymo informacijos ir sertifikuotų palyginimo įrankių. Direktyva apima nuostatas, užtikrinančias, kad vartotojai gali laisvai pasirinkti ir keisti tiekėjus ar agregatorius (angl. *aggregators*), turi teisę dalyvauti dinaminėse kainų sutartyse (angl. *dynamic price contract*) ir gali užsiimti paklausos valdymu, pats savarankiškai generuoti elektrą ir ją vartoti. Be to, direktyvoje nustatomas reikalavimas, kad valstybės narės apibrėžtų struktūrą nepriklausomiems agregatoriams ir paklausai valdyti, kad užtikrinti visapusišką vartotojų dalyvavimą rinkoje. Svarbu pažymėti, kad direktyvoje įtvirtinama teisė, kad kiekvienas vartotojas gali prašyti įrengti išmanųjį apskaitos prietaisą su bendrosiomis būtiniausiomis funkcijomis. Be to, yra pagerinamos egzistuojančios taisyklės dėl vartotojų galimybės dalintis jų duomenimis su tiekėjais ir paslaugų teikėjais. Direktyva taip pat yra siekiama, kad VN spręstų energetinio skurdo problemą. Apibrėžiama vietinių energijos bendruomenių sistema, kurios gali užsiimti vietine energijos generacija, skirstymu, agregavimu, saugojimu, tiekimu ar energijos efektyvumo paslaugomis. Be kita ko, direktyvoje yra kai kurių patikslinimų susijusių su skirstymo sistemos operatoriaus užduotimis, ypač susijusioms su operatoriaus veiklomis dėl tinklo paslaugų pirkimo, siekiant užtikrinti lankstumą, elektrinių transporto priemonių integracijos ir duomenų valdymo. Taip pat patikslinama operatoriaus rolė susijusi su saugojimu ir įkrovimo punktais elektrinėms transporto priemonėms. Direktyvoje taip pat yra nustatomos taisyklės dėl nepriklausomų nacionalinių energijos reguliatorių įsteigimo, įgaliojimų ir pareigų apimtys bei funkcionavimo. Pasiūlyme ypač pabrėžiama pareiga reguliatoriams bendradarbiauti su kaimyninių šalių reguliatoriais ir ACER, tuo atveju, jei sprendžiami

tarpvalstybinės svarbos klausimai, ir pasiūlyme atnaujinamas reguliatoriams priskirtų užduočių sąrašas, atsižvelgiant į naujai sukurtus ROCs. Sąsajoje su nacionaliniais klausimais, svarbu pažymėti, kad direktyvoje atnaujinamos taisyklės dėl galimų viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (angl. *public service obligation, PSO*), kurios gali būti VN nustatytos subjektams, esant tam tikroms sąlygoms. Taip pat svarbu pažymėti, kad direktyvoje nustatoma daugiau reikalavimų palyginamiesiems įrankiams, atsiskaitymui ir atsiskaitymo informacijai, iš dalies pakeičia reikalavimus išmaniajai apskaitai ir išmaniosios apskaitos masiniam diegimui.

Status quo:

Bendrasis požiūris ES Taryboje pasiektas 2017 m. gruodžio 18 d. Lietuva pritarė bendrajam požiūriui. 2018 m. kovo 1 d. EP pateikė savo nuomonės. Pirmosios trišalio dialogo derybos įvyko birželio 27 d. Iki šiol yra įvykę penki dialogai.

Lietuvos pozicija:

Lietuva pritaria, kad tinkamai ir gerai funkcionuojančiai ES vidaus elektros rinkai yra svarbu, kad tiek didmeninė, tiek mažmeninė rinkos būtų grįstos rinkos principais, skatinant konkurencingumą, bet tuo pačiu užtikrinant elektros energijos tiekimo patikimumą.

Labai svarbus aspektas, turintis įtakos ES vidaus elektros rinkai, yra elektros importas iš trečiųjų šalių. Įprastai trečiojoje šalyje yra taikomi kitokie (žemesni) elektros energijos gamybos standartai (aplinkosauginiai ir branduolinės saugos), dėl ko gali atsirasti nesąžiningas konkurencinis pranašumas ES gamintojų atžvilgiu.

Dalyvavimas vidaus elektros rinkoje turėtų būti grindžiamas vienodų konkurencinių sąlygų principu (angl. *„level playing field“*). Todėl būtina užtikrinti, kad elektrai iš trečiųjų šalių būtų taikomi branduolinės saugos ir aplinkosaugos reikalavimai, ne žemesni nei ES.

Iš esmės Lietuva palaiko idėją, jog visi rinkos dalyviai, įskaitant namų ūkio vartotojus, turėtų galimybę tiesiogiai arba per paslaugos tiekėją dalyvauti elektros rinkoje, ir būtų užtikrinta galimybė vartotojams reaguoti į kainų pasikeitimus, tačiau tam reikia tinkamai pasiruošti, kad būtų išvengta potencialiai neigiamų veiksnių rinkos dalyviams, bei atliekant investicijas į technologinę plėtrą.

Teisėkūros pasiūlyme įtvirtinama nuostata, kad elektros rinkoje kainos turi būti suformuotos paklausos ir pasiūlos principu, šiuo būdu sukuriant rinkai investicinius signalus ir skatinant tikslines investicijas. Tai reiškia, kad VN turėtų atsisakyti elektros energijos kainų reguliavimo. Pažymėtina, kad Lietuva šiuo metu laikosi BEMIP veiksmų plane nubrėžtų terminų, t. y. palaipsniui iki 2020 metų, siekdama atsisakyti reguliuojamų elektros energijos kainų vartotojams.

Iš principo teigiamai vertiname nuostatas, remiantis kuriomis paliekama teisė ir pasiūlymas vartotojams turėti išmaniuosius skaitiklius be papildomų išlaidų ir nėra numatomas privalomumas visiems naudos gavėjams diegti išmaniuosius apskaitos prietaisus be papildomų mokesčių. Lietuvoje šiuo metu nėra plačiai įdiegti išmanieji elektros skaitikliai vartotojams. Laikomės pozicijos, kad Lietuvos planai ilgainiui atsisakyti reguliuojamų kainų nėra tiesiogiai susiję su išmaniųjų skaitiklių diegimu.

Pritariame nuostatai, kuria VN paliekama teisė pačioms identifikuoti pažeidžiamųjų vartotojų tarp namų ūkio vartotojų parametrus ir kriterijus naudojamus identifikuoti tokio tipo vartotojus ir taip stebėti pažeidžiamų vartotojų grupę.

(f) Reglamento dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje

Klausimo esmė:

EK pasiūlymą dėl Reglamento dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. Reglamento tikslas yra užtikrinti, kad visos VN nustatytų atitinkamas priemones elektros sistemos kritinių situacijų pasiruošimui, prevencijai ir valdymui. Šiuo metu VN turi labai skirtingus planus dėl krizinių situacijų prevencijos, pasiruošimo ir valdymo. Nacionalinės

taisyklės ir praktiniai sprendimai linkę susikonsoliduoti tik nacionaliniu lygmeniu, nekreipiant dėmesio kas vyksta už valstybės ribų. Be to, informacijos sklaidos lygis kritinių situacijų suvaldymui atskirose VN yra labai ribotas. Dabartinis ES teisinis pagrindas nustato tik bendruosius reikalavimus elektros energijos tiekimo saugumui, paliekant VN pačioms nuspręsti, kaip tai pasiekti. Nors taisyklės leidžia VN imtis „saugumo priemonių“ kritinėmis situacijomis, tačiau nėra įpareigojimo, kaip VN turėtų pasiruošti kritinėms situacijoms ir kaip jas valdyti. Reglamento pasiūlymas remiasi sistemos valdymo ir elektros tinklo kodeksų nuostatomis, kuriose siūlomos techninės taisyklės perdavimo sistemos operatoriui kaip užtikrinti sistemos saugumą, įskaitant kritines situacijas. Taisyklės turėtų leisti PSO efektyviai valdyti sistemos incidentus, tačiau jos neužtikrina šalių tinkamo elgesio esant didelio masto krizinėms situacijoms, ypač toms, kurios išplinta už valstybės sienų ir dažnai reikalauja politiškai jautrių sprendimų.

Status quo:

Bendrasis požiūris ES Taryboje pasiektas 2017 m. lapkričio mėn. Lietuva pritarė bendrajam požiūriui. EP savo nuomonę patvirtino 2018 m. vasario mėn. Paskutinis dialogas su EP vyko š.m. lapkričio 22 d. Buvo pasiektas susitarimas su EP. Sutarimą bus siekiama patvirtinti š.m. gruodžio 5 d. vyksiančiame COREPER I.

Lietuvos pozicija:

Iš esmės teigiamai vertiname pasiektą sutarimą su EP.

Palaikome solidarumo principu grįstą kritinių situacijų sprendimą, bei bendruosius bruožus, kaip turėtų būti pasiruošta tokių situacijų valdymui, pagal kurias VN vadovausis sudarant susitarimus su kaimyninėmis šalimis.

Atsižvelgiant į esamą energetikos situaciją ir egzistuojančias grėsmes, būtina užtikrinti stabilų elektros sektoriaus darbą, bei įvertinti galimas grėsmes, ypatingai atkreipiant dėmesį į specifines grėsmes, kylančias VN elektros sistemoms, valdomoms iš trečiųjų šalių.

Pasiruošimo rizikoms planų parengimas ir atnaujinamas kas 3 metus, jei aplinkybės nereikalauja dažniau, turėtų padėti išvengti tokių situacijų. Palankiai vertiname regioninį bendradarbiavimą, informacijos keitimosi priemones regione.

(g) ACER reglamentas (nauja redakcija)

Klausimo esmė:

EK pasiūlymą dėl Reglamento dėl ACER reglamento pateikė 2016 m. lapkričio 30 d. Pasiūlymu yra išplečiama ACER atsakomybė, susijusi su tinklų kodeksų rengimu bei jų įgyvendinimu. Taip pat ACER yra suteikta teisė priimti koordinuotus sprendimus (regioninio ar ES lygmens), reikalingus įgyvendinti tinklų kodeksus. Nustatytos naujos užduotys ACER, susijusios su Regioninių valdymo centrų, Paskirtųjų elektros energijos rinkos operatorių veiklos koordinavimu, elektros energijos gamybos adekvatumo bei elektros energijos persiuntimo saugumo vertinimu. Dėl ACER veiklos organizavimo ir struktūros klausimų reglamentas nustato ACER Administracinės valdybos, Reguluotojų valdybos, Direktorius ir Apeliacinės valdybos veiklos pagrindus bei pirmą kartą apibrėžia ACER Darbo grupių veiklos ir steigimo pagrindus. Taip pat nustatoma, jog ACER gali steigti atstovybes atskirose valstybėse narėse.

Status quo:

Bendrasis požiūris ES Taryboje pasiektas 2018 m. birželio 11 d. Lietuva pritarė bendrajam požiūriui. EP savo nuomonę patvirtino 2018 m. kovo 1 d. Ketvirtas dialogas numatomas š.m. gruodžio 11 d.

Lietuvos pozicijos:

Lietuva iš principo pritarė ES Tarybos bendrajam požiūriui. Po ilgų diskusijų buvo pasiektas tinkamas balansas tarp daugumos valstybių narių pozicijų.

Lietuva palaiko siūlomą ACER sprendimų priėmimo procesą. Labai svarbu, kad VN nacionaliniai reguliuotojai būtų kuo plačiau įtraukti į sprendimų priėmimą.

Palaikome VN įsitraukimą įgyvendinant elektros tinklų kodeksus per įgyvendinamuosius teisės aktus.

4. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento dėl Europos infrastruktūros tinklų priemonės, kuriuo panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014 (Pirmasis skaitymas)

Pirmininkaujančios žodinis pristatymas dėl esamos padėties

Klausimo esmė:

Reglamentu nustatomi Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) tikslai, biudžetas, finansavimo formos ir EITP finansavimo teikimo taisyklės 2021–2027 m.

EITP tikslas – plėsti ir modernizuoti transeuropinius tinklus transporto, energetikos ir skaitmeninės ekonomikos srityse, sudaryti palankias sąlygas tarpvalstybiniam bendradarbiavimui sprendžiant atsinaujinančiosios energijos ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo klausimus bei skatinti šių sektorių sinergiją. Konkretūs tikslai energetikos sektoriuje – padėti plėtoti ES bendro intereso projektus, susijusius su vidaus energetikos rinkos integracija, tinklų sąveikumu tarp valstybių ir sektorių, mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir užtikrinant tiekimo saugumą, sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam bendradarbiavimui atsinaujinančiosios energijos klausimais. Taip pat numatomi tikslai transporto sektoriuje – padėti plėtoti ES bendro intereso projektus, pritaikyti infrastruktūros tinklus prie karinio mobilumo reikalavimų, kad ją būtų galima naudoti tiek civiliniais, tiek kariniais tikslais. Skaitmeninės ekonomikos sektoriuje – padėti diegti itin didelio pralaidumo skaitmeninius tinklus ir 5G sistemas, užtikrinti didesnę skaitmeninių magistralinių tinklų pajėgumą ir transporto bei energetikos tinklų skaitmeninimą.

EITP biudžetas – 42,265 mlrd. Eur, iš jų 8,65 mlrd. Eur – energetikos sektoriui, transporto sektoriui – 30,615 mlrd. Eur, 3 mlrd. Eur – skaitmeninės ekonomikos sektoriui. EITP lėšos gali būti panaudotos teikiant techninę ir administracinę paramą EITP programos įgyvendinimui. Išlaidos tinkamos finansuoti nuo 2021 m. sausio 1 d.

Reglamente nustatytos finansavimo formos, kokie subjektai, projektai, veiksmai ir išlaidos yra tinkami finansuoti EITP lėšomis, nustatyti finansavimo skyrimo kriterijai ir finansavimo reikalavimai bei normos. Reglamente taip pat nustatyta, kokios trečiosios šalys gali dalyvauti EITP, programavimas, stebėseną, EITP koordinavimo komiteto procedūra ir kita.

EITP bus įgyvendinama taikant tiesioginio valdymo principą, reglamentas privalomas ir tiesiogiai taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Š. m. lapkričio 23 d. vykusiam Coreper I posėdyje pritarta daliniam bendrajam požiūriui dėl EITP (kaip visų Daugiametės finansinės perspektyvos (DFP) sektoriinių failų, priimami daliniai bendri požiūriai, nes jie neapima konkretaus finansavimo nustatymo). Klausimai, susiję su finansavimo dalimis, bus toliau svarstomi derybų dėl DFP kontekste kituose ES Tarybos darbo grupės formatuose. Tvirtinimas bus ES Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryboje (transportas) š. m. gruodžio 3 d.

Status quo:

EITP Lietuvai yra svarbus siekiant užsitikrinti maksimalų ES finansavimą Baltijos šalių sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais projektui.

Š. m. lapkričio 23 d. Lietuva pritarė ES Tarybai pirmininkaujančios Austrijos parengtam dalinio bendrojo požiūrio projektui. Vis dėlto, dėl energetikos dalies Lietuva atkreipė dėmesį ir apgailestavo, kad pasiūlyme nėra iki galo atsižvelgta į Lietuvos interesus dėl nuostatos, susijusios su Baltijos šalių sinchronizacija su kontinentinės Europos tinklais, įtraukimo.

Svarstant EITP pasiūlymo energetikos dalį, Lietuva buvo teikusi pasiūlymą tekstą papildyti nuostatomis dėl energetinio saugumo ir elektros tinklų sinchroninio veikimo. Šių nuostatų įtraukimas yra svarbus dėl to, kad energetikos infrastruktūros projektai, prisidedantys prie elektros tinklų sujungiamumo didinimo, neapima visų su sinchronizacija susijusių aspektų.

Vis dėlto, š. m. lapkričio 23 d. Coreper I posėdyje Lietuvos iniciatyva (palaikant Estijai ir Latvijai) pateiktas trijų Baltijos šalių pasiūlymas papildyti tekstą (19 str. 3 d.) dėl darbo programų energetikos sektoriuje, įtraukiant referenciją į specifinį dėmesį sinchronizacijai, į kurią buvo atsižvelgta. Bendrą Baltijos šalių pasiūlymą ES Tarybai pirmininkaujanti Austrija įtraukė. Pasiūlymą palaikė Prancūzija, Malta, Lenkija, Europos Komisija.

Su teisėkūros procedūra nesusijusi veikla

5. ES ilgojo laikotarpio strategija dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimo atsižvelgiant į Paryžiaus sutarimą

Europos Komisijos pristatymas ir apsikėitimas nuomonėmis

Klausimo esmė:

Š.m. lapkričio 28 d. Europos Komisija patvirtino 2050 m. modernios, konkurencingos ir klestinčios neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos viziją „Švari mūsų visų planeta“. Strategijoje išdėstyta, kaip Europa, investuodama į realistinius technologinius sprendimus, įgalindama piliečius, derindama veiksmus tokiose svarbiose srityse, kaip pramonės politika, finansai ar moksliniai tyrimai ir kartu užtikrindama socialinį teisingumą, gali rodyti puikų klimatui daromo poveikio neutralizavimo pavyzdį.

2018 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos prašymu Komisijos teikiama neutralizuoto poveikio klimatui ateities strategija apima kone visas ES politikos sritis ir dera su Paryžiaus susitarimo tikslu užtikrinti, kad visuotinis atšilimas neviršytų 2°C, kartu stengiantis, kad temperatūra nepadidėtų daugiau kaip 1,5°C. Kad ES galėtų pasauliui rodyti poveikio klimatui neutralizavimo pavyzdį, ji turi pati tai pasiekti iki 2050 m. Šios ilgalaikės strategijos tikslas yra ne nustatyti tikslus, o pateikti ateities viziją ir jos įgyvendinimo kryptį bei planą, taip pat įkvėpti ir paskatinti suinteresuotuosius subjektus, mokslininkus, verslininkus ir piliečius kurti naujas novatoriškas pramonės šakas, įmones ir darbo vietas.

Ilgalaikėje strategijoje vertinamos valstybių narių, įmonių ir piliečių turimos galimybės ir kaip jos gali prisidėti prie mūsų ekonomikos modernizavimo bei pagerinti europiečių gyvenimo kokybę. Siekiama užtikrinti, kad ši pertvarka būtų socialiai teisinga ir didintų ES ekonomikos ir pramonės konkurencingumą pasaulio rinkose, užtikrintų aukštos kokybės darbo vietas bei tvarų augimą Europoje ir sykiu padėtų spręsti kitas aplinkos problemas – oro kokybės, biologinės įvairovės nykimo ir kt. Norint neutralizuoti ekonomikos poveikį klimatui, reikės imtis bendrų veiksmų septyniose strateginėse srityse: energijos vartojimo efektyvumo; atsinaujinančiųjų išteklių naudojimo; švaraus, saugaus ir susieto judumo; konkurencingos pramonės ir žiedinės ekonomikos; infrastruktūros ir jungčių; bioekonomikos ir natūralių anglies dioksido absorbentų; anglies dioksido surinkimo ir saugojimo siekiant surinkti teršalus, kurie vis dar bus išmetami.

Siekdama numatyti tolimesnius veiksmus, Europos Komisija ragina Europos Parlamentą, Europos Vadovų Tarybą, Tarybą, Regionų komitetą ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą apsvarstyti 2050 m. neutralizuoto poveikio klimatui Europos viziją. Kad ES valstybių ir vyriausybių vadovai galėtų pasirengti planuoti Europos ateitį 2019 m. gegužės 9 d. Sibiu vykstančiame Europos Vadovų Tarybos susitikime, ministrai visų atitinkamų sudėčių Taryboje yra kviečiami rengti išsamius politinius debatus apie savo politikos sričių indėlį į bendrąją viziją. Ilgalaikė vizija yra kvietimas

visoms ES institucijoms, nacionaliniams parlamentams, verslo sektoriui, nevyriausybiniams organizacijoms, miestams, bendruomenėms ir piliečiams, visų pirma jaunimui, prisidėti prie to, kad Europa toliau rodytų pavyzdį ir skatintų tarptautinius partnerius juo sekti. Šie ES masto konstruktyvūs debatai turėtų padėti ES priimti ir iki 2020 m. pradžios Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijai pateikti plataus užmojo strategiją, kaip reikalaujama pagal Paryžiaus susitarimą. Iki 2018 m. pabaigos valstybės narės Europos Komisijai pateiks savo nacionalinių klimato srities ir energetikos veiksmų planų projektus, kurie bus labai svarbūs siekiant 2030 m. klimato srities ir energetikos tikslų; šie planai turi būti perspektyviniai ir juose turėtų būti atsižvelgta į ilgalaikę ES strategiją. Be to, vis daugiau regionų, savivaldybių ir verslo asociacijų rengia savo 2050 m. vizijas. Tikimasi, kad jos praturtins diskusijas ir padės suformuoti Europos atsaką į pasaulinį klimato kaitos iššūkį. Per ateinančius metus ES planuoja išplėsti glaudų bendradarbiavimą su savo tarptautiniais partneriais, kad iki 2020 m. visos Paryžiaus susitarimo šalys parengtų ir pateiktų ilgalaikę nacionalinę amžiaus vidurio strategiją, kurioje būtų atsižvelgiama į naujausią specialiąją IPCC ataskaitą dėl 1,5 laipsnio Celsijaus. Š.m. lapkričio 28 d. aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupė, kurios užduotis – ieškoti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo būdų – taip pat paskelbė ataskaitą, kurioje pabrėžiamas mokslinių tyrimų ir inovacijų vaidmuo siekiant Paryžiaus susitarimo tikslų ir norint, kad ES įgytų konkurencinį pranašumą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo srityje. Ši ataskaita pagrindžia Europos Komisijos komunikate pateiktą viziją.

Lietuvos pozicija:

Lietuva sveikina EK pasiūlymą, kuriuo toliau siekiama išlaikyti ES ambicijų lygį įgyvendinant Paryžiaus sutarimo tikslus. EK pateikta Ilgojo laikotarpio strategija dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijų mažinimo tikslų atitinka Lietuvos nacionalinius tikslus šioje srityje. Lietuva laikosi pozicijos, kad dvi pagrindinės priemonės kaip pasiekti ŠESD emisijų mažėjimą yra atsinaujinančių energijos išteklių plėtra ir integracija bei efektyvus energijos vartojimas. 2018 m. birželio mėn. Lietuva kaip tik patvirtino Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, kurioje keliama ambicingi tikslai šiose srityse. Visų pirma, bus siekiama dar labiau padidinti dabartinę atsinaujinančios energijos dalį galutiniam energijos suvartojimui: 30 proc. iki 2020 m., 45 proc. iki 2030 m. ir 100 proc. iki 2050 m. Šioje pažangioje, inovatyvioje ir ambicingoje Strategijoje taip pat numatyti tikslai 2030 metams energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo srityse. Bus siekiama, kad pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų 1,5 karto mažesnis negu 2017 metais. Strategijoje itin didelis dėmesys yra skiriamas “didžiajai” ir “mažajai” žaliajai energetikai. “Didžioji” žaliojo energetika bus grindžiama efektyviausių technologijų plėtra ir mažiausia kaina vartotojams. Jau 2019 m. I pusmetį numatyti skatinimo kvotų paskirstymo aukcionai, kurie bus technologiskai neutralūs. “Mažosios” žaliosios energetikos atveju, dėmesys bus skiriamas decentralizuotos elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, gamybai. Lietuva laikosi pozicijos, kad šie veiksmai nacionaliniu lygiu padės reikšmingai prisidėti prie klimato kaitos švelninimo tikslų ES lygmeniu.

Kiti klausimai

6.

- a) Tolimesni veiksmai dėl „Vandenilio iniciatyvas“, inicijuotos neformalaus energetikos ministrų susitikimo metu 2018 m. rugsėjo 17-18 d. Lince (Austrijos Respublika)
ES Tarybai Pirmininkaujančios šalies ir Europos Komisijos informacija
- b) Europos lyderystė atsinaujinančios energetikos srityje, išskirtinį dėmesį teikia vandenyno energijai
Europos Komisijos informacija
- c) Naujausi pokyčiai išorinių energetikos santykių srityje
Europos Komisijos informacija

- d) Būsimos pirmininkaujančios šalies darbų programa
Rumunijos delegacijos informacija